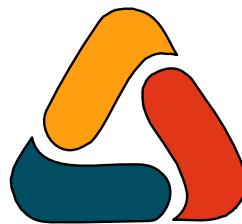

Næringsanalyse for Setesdal

Av
Knut Vareide og Veneranda Mwenda

Telemarkforskning-Bø

Arbeidsrapport 14/2005

Forord

Denne rapporten er laget på oppdrag fra Setesdal regionråd.

Hensikten med rapporten er å få fram en situasjonsanalyse som beskriver viktige og relevante utviklingstrekk for Setesdal, som omfatter kommunene Bygland, Bykle, Valle, Iveland og Evje og Hornes.

Knut Vareide ved Telemarksforsking-Bø har gjennomført analysene og skrevet rapporten, med bistand fra Veneranda Mwenda. Det er brukt data fra SSB og egne analyser med bruk av data over regnskap fra alle regnskapspliktige foretak i Norge.

Rapporten ble laget i perioden august-september 2005.

Bø, 28.september 2005

Knut Vareide

➤	Sammendrag	5
➤	Befolkning.....	6
✓	<i>Befolkningsutvikling i Setesdal.....</i>	<i>6</i>
✓	<i>Befolkningsutvikling i kommunene etter 1986.....</i>	<i>6</i>
✓	<i>Befolkningsendringer 2004</i>	<i>7</i>
✓	<i>Folketallet i Setesdal sammenliknet med andre regioner.....</i>	<i>7</i>
✓	<i>Kart - folketallsutvikling regioner i Norge.....</i>	<i>8</i>
➤	Pendling.....	9
✓	<i>Netto innpendling i kommunene i Setesdal.....</i>	<i>9</i>
✓	<i>Pendling i ulike regioner.....</i>	<i>9</i>
✓	<i>Utpendling fra Setesdal.....</i>	<i>10</i>
✓	<i>Innpendling til Setesdal.....</i>	<i>10</i>
➤	Sysselsetting.....	11
✓	<i>Vekst i sysselsetting.....</i>	<i>11</i>
✓	<i>Sysselsettingsutvikling i de ulike næringene, prosent.....</i>	<i>11</i>
✓	<i>Sysselsettingsutvikling, antall ansatte, i ulike næringer</i>	<i>12</i>
✓	<i>Sysselsettingsvekst i kommunene</i>	<i>12</i>
✓	<i>Kart – vekst i arbeidsplasser i regionene</i>	<i>13</i>
➤	Næringsstruktur	14
✓	<i>Næringsstruktur sammenliknet med Norge.....</i>	<i>14</i>
✓	<i>Endringer i næringsstruktur.....</i>	<i>14</i>
➤	Vekst.....	15
✓	<i>Vekst i omsetning Setesdal.....</i>	<i>15</i>
✓	<i>Vekst i omsetning i forhold til andre regioner</i>	<i>15</i>
✓	<i>Andel vekstforetak i ulike bransjer</i>	<i>16</i>
✓	<i>Andel vekstforetak kommunene.....</i>	<i>16</i>
✓	<i>Kart – Andel vekstforetak i regionene</i>	<i>17</i>
➤	Lønnsomhet.....	18
✓	<i>Lønnsomhet i Setesdal</i>	<i>18</i>
✓	<i>Lønnsomhet i Setesdal og andre regioner</i>	<i>18</i>
✓	<i>Lønnsomhet kommunevis</i>	<i>19</i>
✓	<i>Lønnsomhet bransjevis</i>	<i>19</i>
✓	<i>Kart – andel lønnsomme foretak i regionene</i>	<i>20</i>
➤	Nyetableringer.....	21
✓	<i>Nyetableringer i Setesdal.....</i>	<i>21</i>

✓	<i>Etableringer i Setesdal og andre regioner.....</i>	<i>21</i>
✓	<i>Nyetableringer kommunevis.....</i>	<i>22</i>
✓	<i>Bransjefordeling nyetableringer</i>	<i>22</i>
✓	<i>Kart – nyetableringer i regionene</i>	<i>23</i>
➤	Næringslivsindeksen	24
✓	<i>Næringslivsindeks kommuner</i>	<i>24</i>
✓	<i>Næringslivsindeks regioner.....</i>	<i>25</i>
✓	<i>Delindekser i Setesdal</i>	<i>25</i>
✓	<i>Kart – samlet næringsutvikling i regionene</i>	<i>26</i>

➤ Sammendrag

Denne rapporten er utarbeidet av Telemarksforsking-Bø i perioden august – september 2005. Datagrunnlaget er regnskap fra alle foretak fra 1998-2004, foretaksregisteret og diverse statistikk fra SSB. Analysen er ment å være faktagrunnlag for strategisk næringsplanlegging.

Analysen viser at Setesdal har hatt relativt stabil befolkningsutvikling på lengre sikt, men at folketallet har sunket litt de siste par årene.

Regionen har et underskudd på arbeidsplasser, og deler av befolkningen er avhengig av å pendle til andre regioner, spesielt Kristiansand og Vennesla. Det har vært en nedgang av samlet antall arbeidsplasser i de siste årene, som følge av nedgang i antall arbeidsplasser i offentlig sektor. Sysselsettingen i det private næringslivet har økt i de siste tre årene, selv om industri og landbruk har redusert antall arbeidsplasser. Det er spesielt innen tjenesteyting og handel det har vært vekst i sysselsettingen.

Lønnsomheten har blitt bedre i hele landet de siste årene, både i Setesdal og landet for øvrig. Setesdal har imidlertid en langt sterkere forbedring enn andre deler av landet, og har i 2004 en høyere andel foretak med overskudd enn landsgjennomsnittet. Tidligere var lønnsomheten i Setesdal under gjennomsnittet.

Andel foretak med realvekst i omsetning har også hatt en kraftig økning i Setesdal. 67,3 prosent av alle foretak i Setesdal har realvekst i 2004, og det er best av alle de 81 regionene i landet.

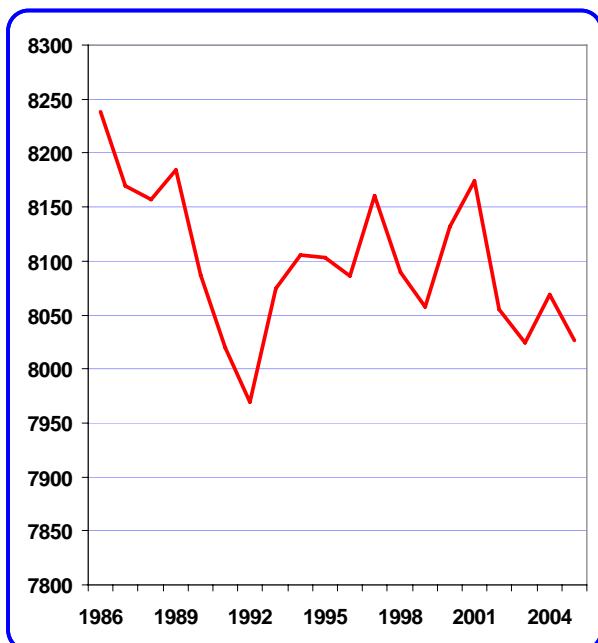
Setesdal har hatt svært mange nyetableringer de siste fire årene. Regionen har høyest etableringsfrekvens av alle regioner både i 2003 og 2004.

Den samlede næringsutviklingen i Setesdal, målt med en indeks som tar hensyn til lønnsomhet, vekst, nyetableringer og næringslivets størrelse, plasserer regionen som den nest beste i hele landet.

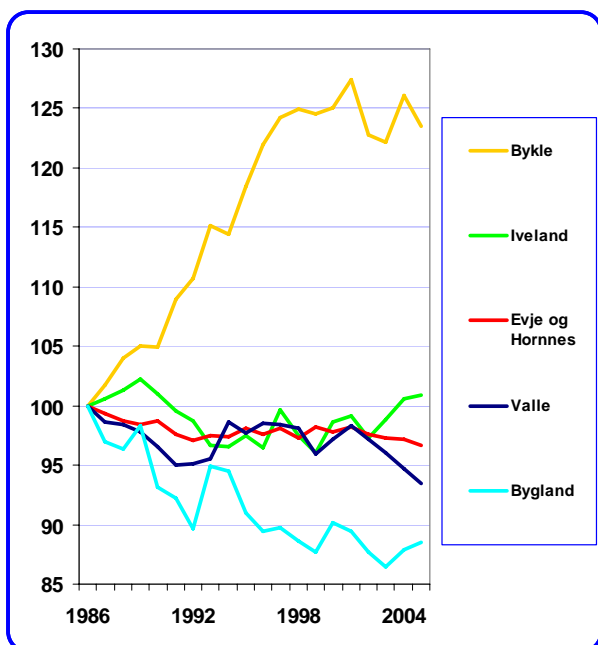
De gode resultatene i næringslivet i Setesdal fordeler seg jevnt mellom kommuner og bransjer. Næringslivet i Setesdal er fordelt på mange små og mellomstore bedrifter, og det har vært spesielt mange nye vekstforetak i tjenesteytende næringer.

Det er vanskelig å finne årsakene til den gode næringsutviklingen i Setesdal gjennom bruk av statistikk. Det er tvert imot flere trekk ved Setesdal som egentlig burde tilsa en svak næringsutvikling: Regionen har en liten og spredt befolkning og ligger lite sentralt uten kystlinje, næringslivets størrelse er liten i forhold til folketallet, det har vært en nedgang i folketallet de siste årene, regionen har en næringsstruktur med lite tjenesteyting og det har vært en nedgang i antall statlige arbeidsplasser. Næringslivet i Setesdal gjør det dermed svært godt til tross for dårlige odds i utgangspunktet.

En mulig forklaring kan være at det arbeides godt med næringsutvikling i Setesdal. Det har vært regionalt samarbeid om næringsutvikling siden 1991, og en mener at det er satt inn forholdsvis store ressurser i utviklingsarbeidet. Flere kommuner har økonomisk handlefrihet på grunn av kraftinntekter. Det hevdes også at det har vært stor oppmerksomhet om næringsutvikling i regionen, og at bedriftsledere og gründere har respekt i lokalmiljøet. Dette er forhold som ikke er lett å tallfeste og måle, men som kan være forklaring på den overraskende gode næringsutviklingen i Setesdal.

Figur 1: Utvikling av folketallet i Setesdal. Data fra SSB.

Figur 2: Utvikling av folketall, indeksert slik at nivået 1986=100. Datakilde: SSB.

➤ Befolkning

✓ *Befolkningsutvikling i Setesdal*

Befolkningen i Setesdal har i store trekk vært ganske stabilt i de siste 20 årene. Folketallet har gått litt opp og ned, men har ikke hatt noen veldig klar trend.

Laveste nivå ble målt i 1992, da folketallet var på 7969. Dette er det eneste året hvor folketallet i Setesdal har vært under 8000.

I 2005 var 8027 innbyggere i Setesdal.

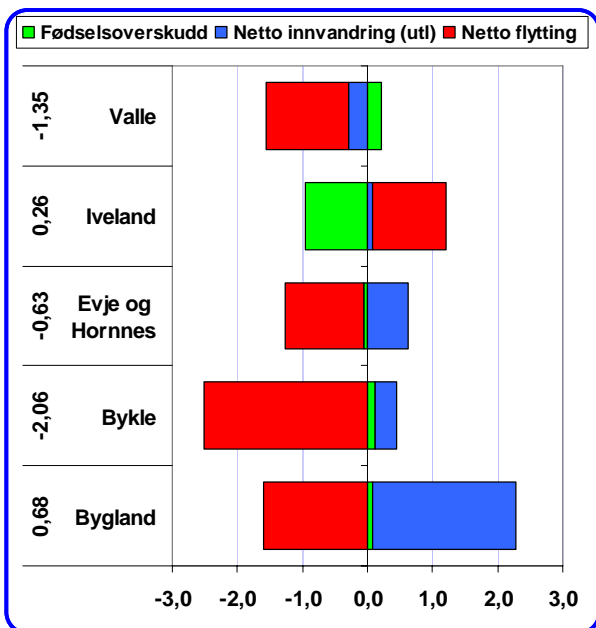
✓ *Befolkningsutvikling i kommunene etter 1986*

I diagrammet til venstre er befolkningsutviklingen i de forskjellige kommunene i Setesdal indeksert, slik at befolkningen i 1986=100. På den måten kan en sammenlikne utviklingen i kommunene.

Bykle hadde en kraftig vekst i folketallet i begynnelsen av perioden, men stagnert i de siste årene.

Bygland har den største nedgangen i befolkningen. Her har befolkningen sunket med 11,5 prosent i perioden.

Iveland har en liten vekst, mens Evje og Hornes og Valle har litt tilbakegang.

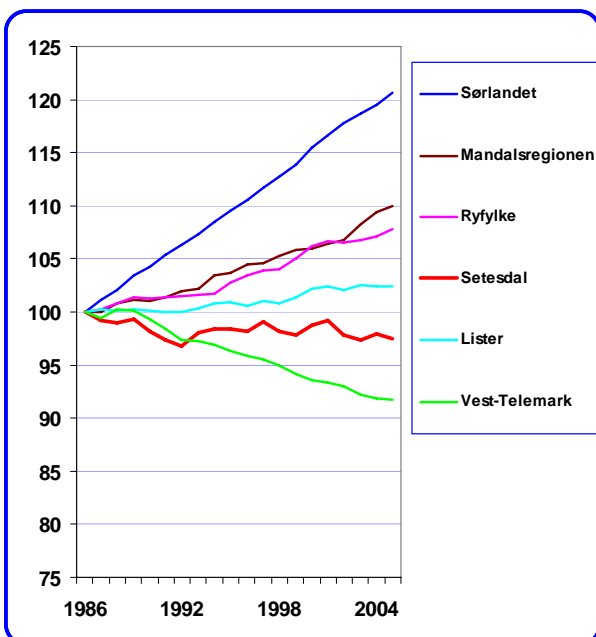
Figur 3: Endring av folketall i kommunene i Setesdal i 2004. Samlet endring er vist helt til venstre. Datakilde: SSB.

✓ Befolkningsendringer 2004

I figur 3 er befolkningsendringene i kommunene i Setesdal i 2004 splittet opp i fødselsoverskudd (fødte – døde), netto innvandring (fra utlandet) og netto innenlandsk flytting.

Regionen som helhet har et negativt fødselsoverskudd på 8 personer, og netto utflytting til andre deler av landet på 88 personer. Alle kommunene unntatt Iveland hadde netto utflytting innenlands.

Det var netto innvandring fra utlandet på 50 personer. Det var spesielt Bygland som fikk mange innvandrere i 2004.

Figur 4: Utvikling av folketall i Innherred og andre regioner, indeksert slik at nivået 1994=100. Datakilde: SSB.

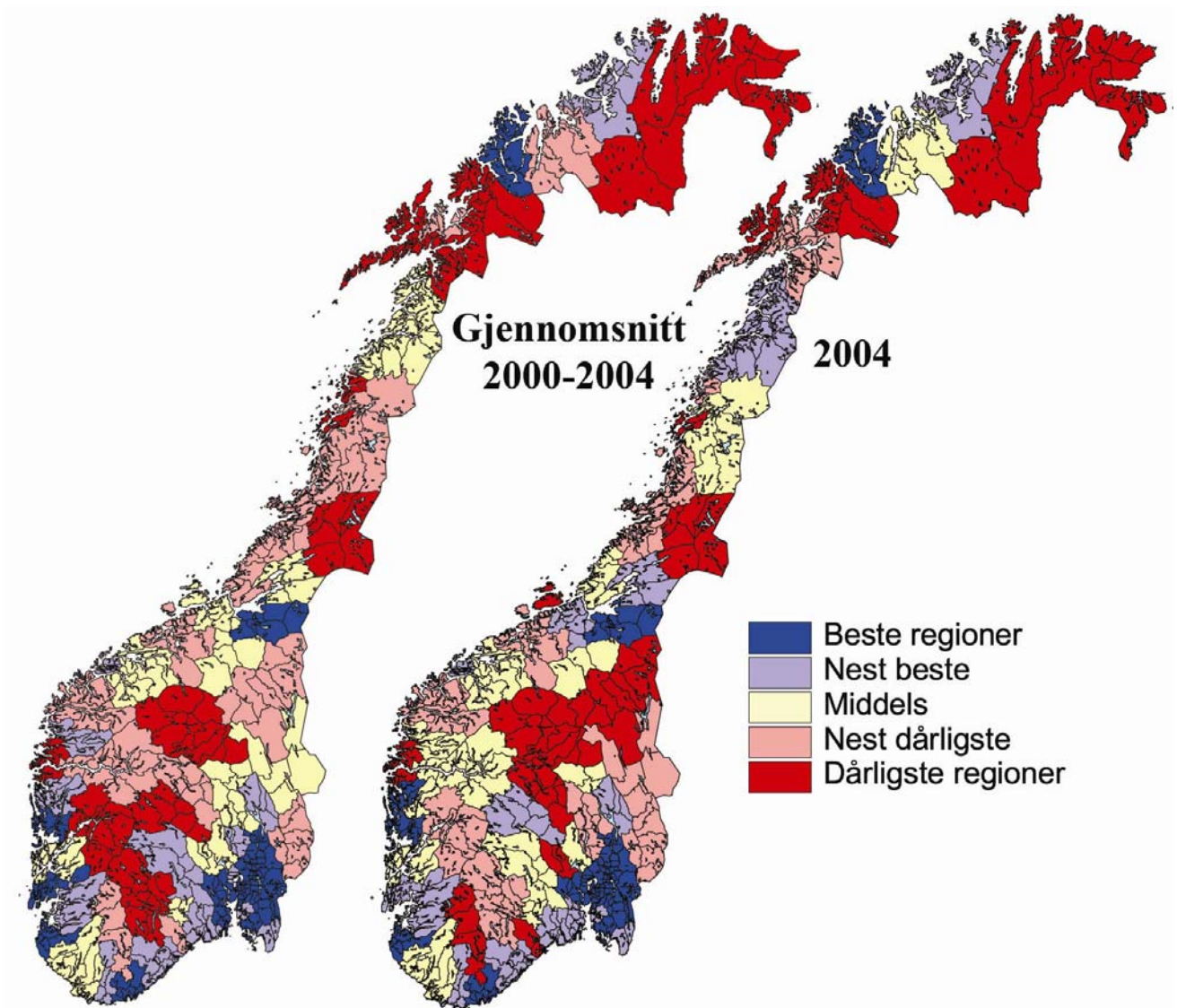
✓ Folketallet i Setesdal sammenliknet med andre regioner

I figur 4 er befolkningsutviklingen i Setesdal og naboregionene vist for perioden 1986-2005.

De fleste andre regioner i Agder hadde vekst i folketallet. Setesdal er alene om å ha nedgang i folketallet av regionene i Aust- og Vest-Agder.

Utviklingen i folketallet i Setesdal er imidlertid betydelig bedre enn naboregionen Vest-Telemark.

✓ Kart - folketallsutvikling regioner i Norge

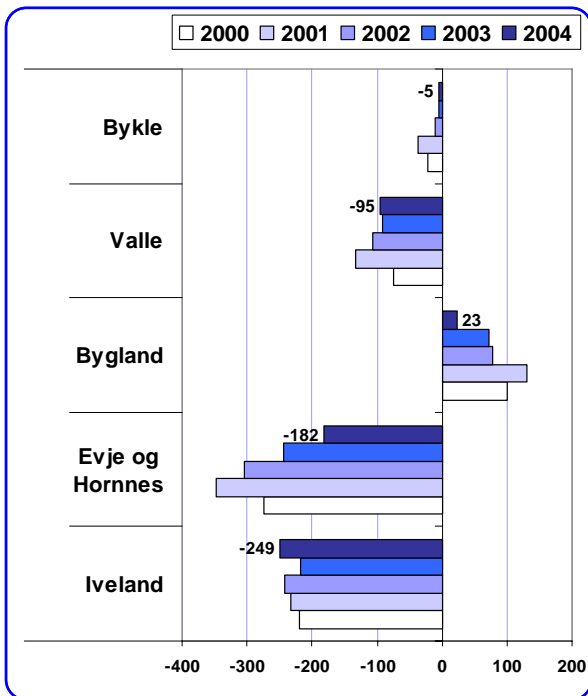
Kartene viser utviklingen av folketallet i regionene i Norge. Kartet til venstre viser utviklingen fra 1 jan. 2000 til 1. jan 2005, mens kartet til høyre viser utviklingen fra 1 jan. 2004 til 1. jan 2005.

Befolkningen er i vekst rundt i største byene, Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Regioner langt fra de største byene har nedgang i folketallet.

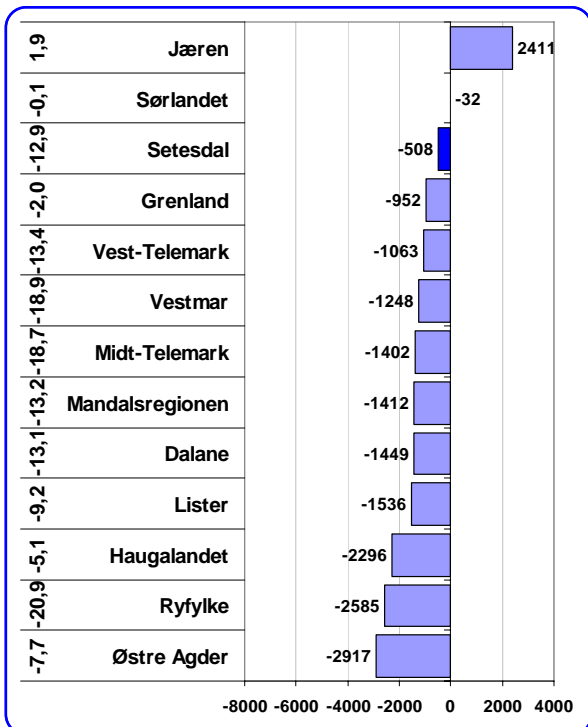
Setesdal er markert med lys rød i det venstre kartet. Folketallet i Setesdal sank med 1,3 prosent i perioden 2000-2004, og det plasserer regionen i nest dårligste gruppe.

I 2004 sank folketallet i Setesdal med over en halv prosent, noe som gjør at Setesdal er blant regionene med størst nedgang i folketallet dette året

Utviklingen i befolkningen i Setesdal ser stabil ut når vi bruker et langt perspektiv, men har vært negativ i de siste par årene. Det er for tidlig å si om dette er et trendskifte, eller om det bare er tilfeldige variasjoner.

Figur 5: Netto innpendling, 2000-2004. Datakilde: SSB.

Figur 6: Netto innpendling, antall arbeidstakere i 2004. Tallene til venstre angir netto innpendling i prosent. Datakilde: SSB.

➤ Pendling

✓ Netto innpendling i kommunene i Setesdal

Mange arbeidstakere krysser kommunegrenser for å arbeide i andre kommuner. Dersom et område har flere arbeidstakere enn arbeidsplasser, må en del av arbeidsstyrken finne arbeid utenfor området.

I figuren til venstre er nettoppendlingen i de fem kommunene i Setesdal illustrert. Bygland har overskudd på arbeidsplasser, mens de andre kommunene har underskudd. Underskuddet i Bykle er imidlertid bare på 5 personer.

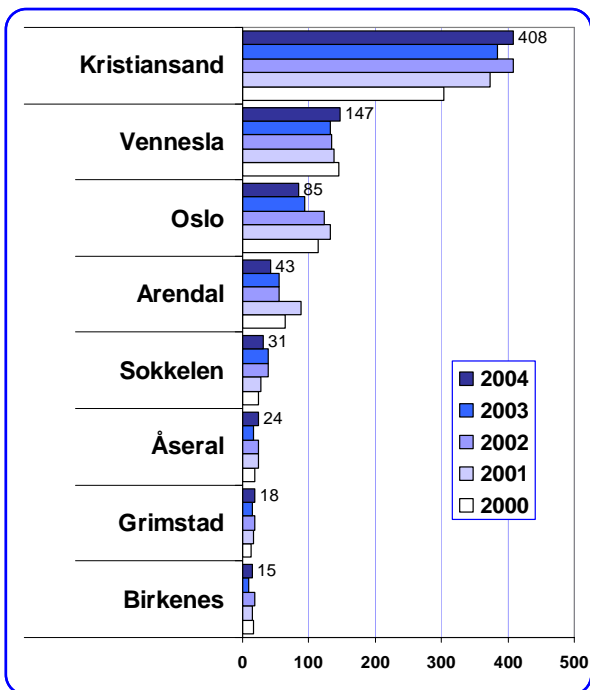
Iveland har størst netto utpendling i 2004 med 249 personer, mens Evje og Hornes har redusert netto utpendling de siste årene, og hadde et netto underskudd på arbeidsplasser på 182 siste år.

✓ Pendling i ulike regioner

Vi kan også sammenlikne underskuddet på arbeidsplasser med andre regioner i landsdelen.

Jæren var eneste region med overskudd på arbeidsplasser i landsdelen, alle de andre regionene har underskudd. På landsbasis er det bare 7 regioner med overskudd på arbeidsplasser, mens 74 regioner har underskudd.

Setesdal har et underskudd på arbeidsplasser på 508 personer. Dette tilsvarer 12,9 prosent av antallet arbeidsplasser i regionen.

Figur 7: Antall arbeidstakere fra Setesdal som pendler ut av regionen 2000-2004. Datakilde: SSB.

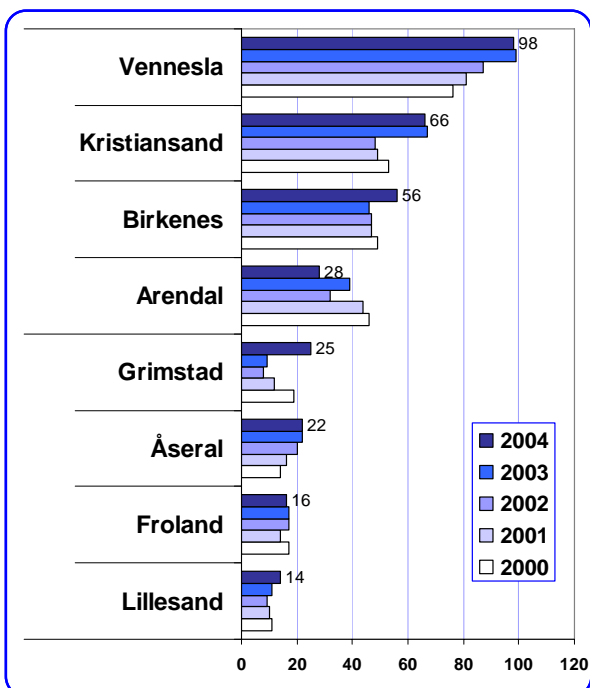
✓ Utpendling fra Setesdal

I figuren til venstre ser vi de kommunene som har flest arbeidstakere som bor i Setesdal.

Kristiansand er kommunen som sysselsetter klart flest arbeidstakere fra Setesdal. Det er 408 personer som er bosatt i Setesdal som arbeider i Kristiansand.

Det er også mange fra Setesdal som arbeider i Vennesla. 85 personer pendlet fra Setesdal til Oslo i 2004. I dette tallet er det antakelig en del studenter som jobber ved siden av studier.

Antallet arbeidstakere fra Setesdal som arbeider i andre kommuner er lavt. Noen pendler imidlertid til Arendal (43), Sokkelen (31) og Åseral (24).

Figur 8: Antall arbeidstakere utenfor Setesdal som pendler inn til regionen 2000-2004. Datakilde: SSB.

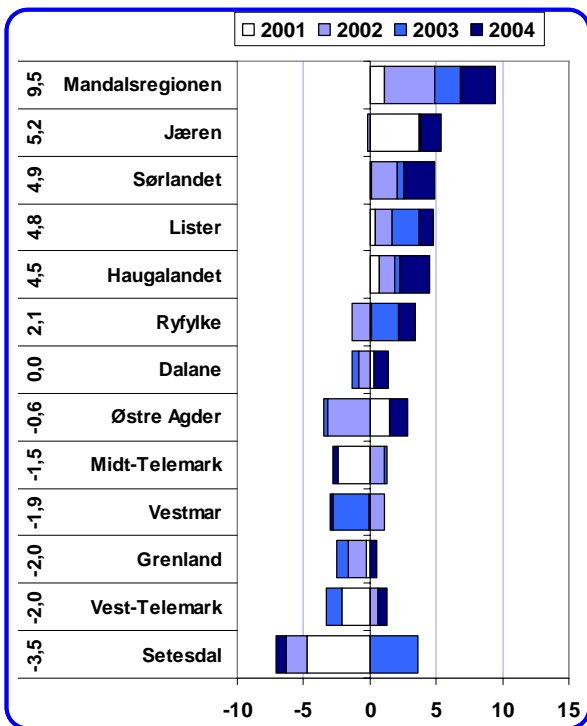
✓ Innpendingling til Setesdal

I diagrammet til venstre er antallet som pendler inn til Setesdal fra andre kommuner vist. Pendlingsstrømmen inn til Setesdal er mye mindre enn ut av regionen. Dette er naturlig, ettersom det er et underskudd på arbeidsplasser i Setesdal.

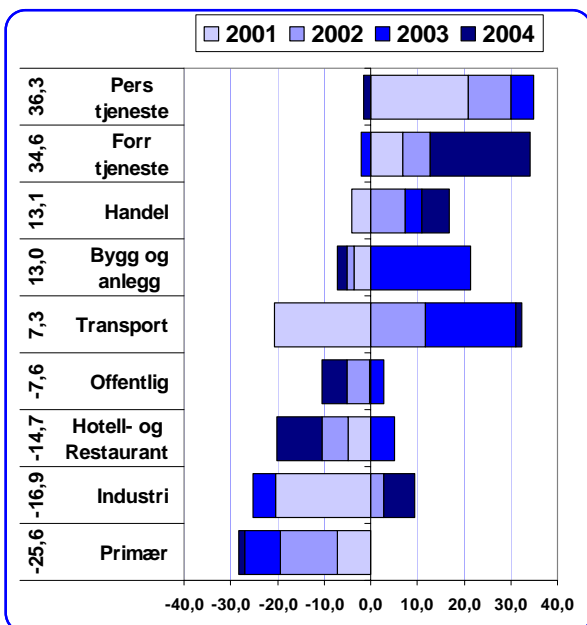
Flest innpendlere kommer fra Vennesla. Det var 98 som pendlet fra Vennesla til Setesdal i 2004.

Det var bare 66 som pendlet fra Kristiansand til Setesdal, mens det var 408 som pendlet andre veien.

Ellers er det litt innpendling fra Birkenes, Arendal og Grimstad.

Figur 9: Prosentvis vekst i sysselsetting i forskjellige regioner. Tallene til venstre angir samlet vekst i perioden 2000-2004. Datakilde: SSB.

Figur 10: Prosentvis vekst i sysselsetting i forskjellige næringer i Setesdal. Tallene til venstre angir samlet vekst. Datakilde: SSB.

➤ Sysselsetting

✓ *Vekst i sysselsetting*

I figuren til venstre er utviklingen i sysselsettingen vist for årene 2000-2004 i forskjellige regioner i landsdelen. Her er all sysselsetting i privat og offentlig regi tatt med. Sysselsettingen på landsbasis sank i denne perioden.

Setesdal hadde en reduksjon i antall ansatte på 3,5 prosent i denne perioden. I 2003 var det en vekst i antall arbeidsplasser, mens det var nedgang de andre årene. Ingen av de andre regionene i landsdelen hadde så sterk nedgang i samlet sysselsetting som Setesdal.

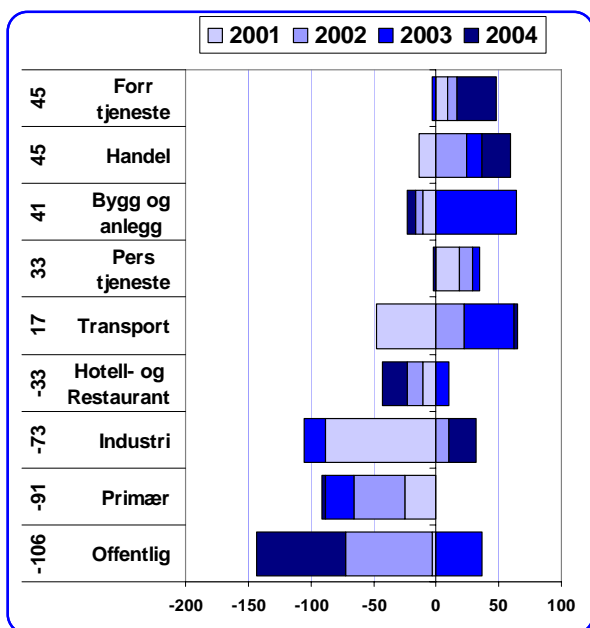
✓ *Sysselsettingsutvikling i de ulike næringene, prosent*

For å finne ut hva som ligger bak utviklingen i sysselsettingen i Setesdal, kan vi se på utviklingen av arbeidsplasser i de ulike bransjene. Dette er gjort i figuren til venstre.

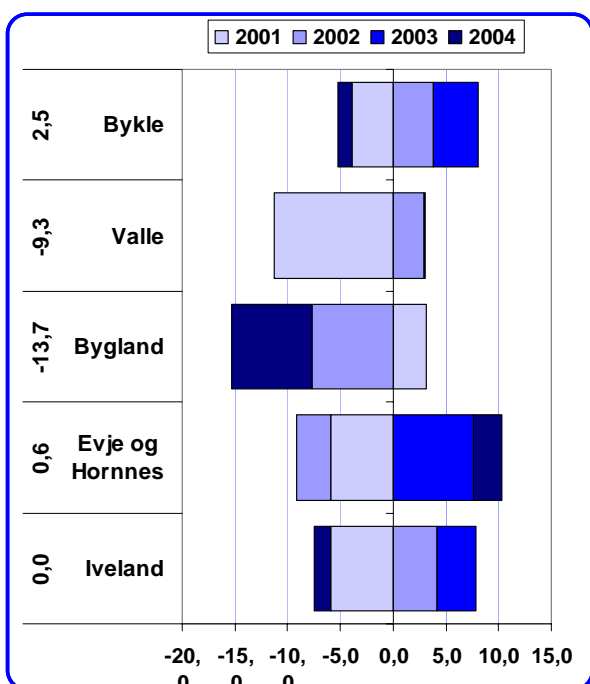
Personlig og forretningsmessig tjenesteyting, samt handel, bygg og anlegg og transport hadde en økning i antall arbeidsplasser. I de tjenesteytende næringene var økningen svært sterk i perioden, med over 30 prosent.

Antall offentlige ansatte sank i perioden.

Innenfor hotell og restaurant, industri og primærnæringene var det størst nedgang. De fleste regionene i Norge hadde nedgang i antall ansatte i landbruk og industri i denne perioden.

Figur 11: Vekst i sysselsettingen i ulike næringer i Setesdal, antall personer. Tallene til venstre angir samlet endring i antall ansatte 2000-2004. Datakilde: SSB.

Figur 12: Prosentvis vekst i sysselsettingen i ulike kommuner i Setesdal. Tallene til venstre angir samlet endring i antall ansatte 2000-2004. Datakilde: SSB.

✓ Sysselsettingsutvikling, antall ansatte, i ulike næringer

I figuren til venstre ser vi utviklingen i antall ansatte i Setesdal i forskjellige næringer i årene 2000-2004.

Når vi måler i absolutte tall, er det offentlig virksomhet som har størst nedgang i antall ansatte fra 2000 til 2004. Det har blitt 106 færre ansatte i offentlig virksomhet

Det ble 91 færre sysselsatt i landbruk, mens industrien hadde en nedgang på 73 ansatte. Nedgangen i industriarbeidsplasser skjedde hovedsakelig i 2001.

I de tre siste årene har antall arbeidsplasser i det private næringslivet økt i Setesdal, men offentlige arbeidsplasser har hatt en nedgang.

✓ Sysselsettingsvekst i kommunene

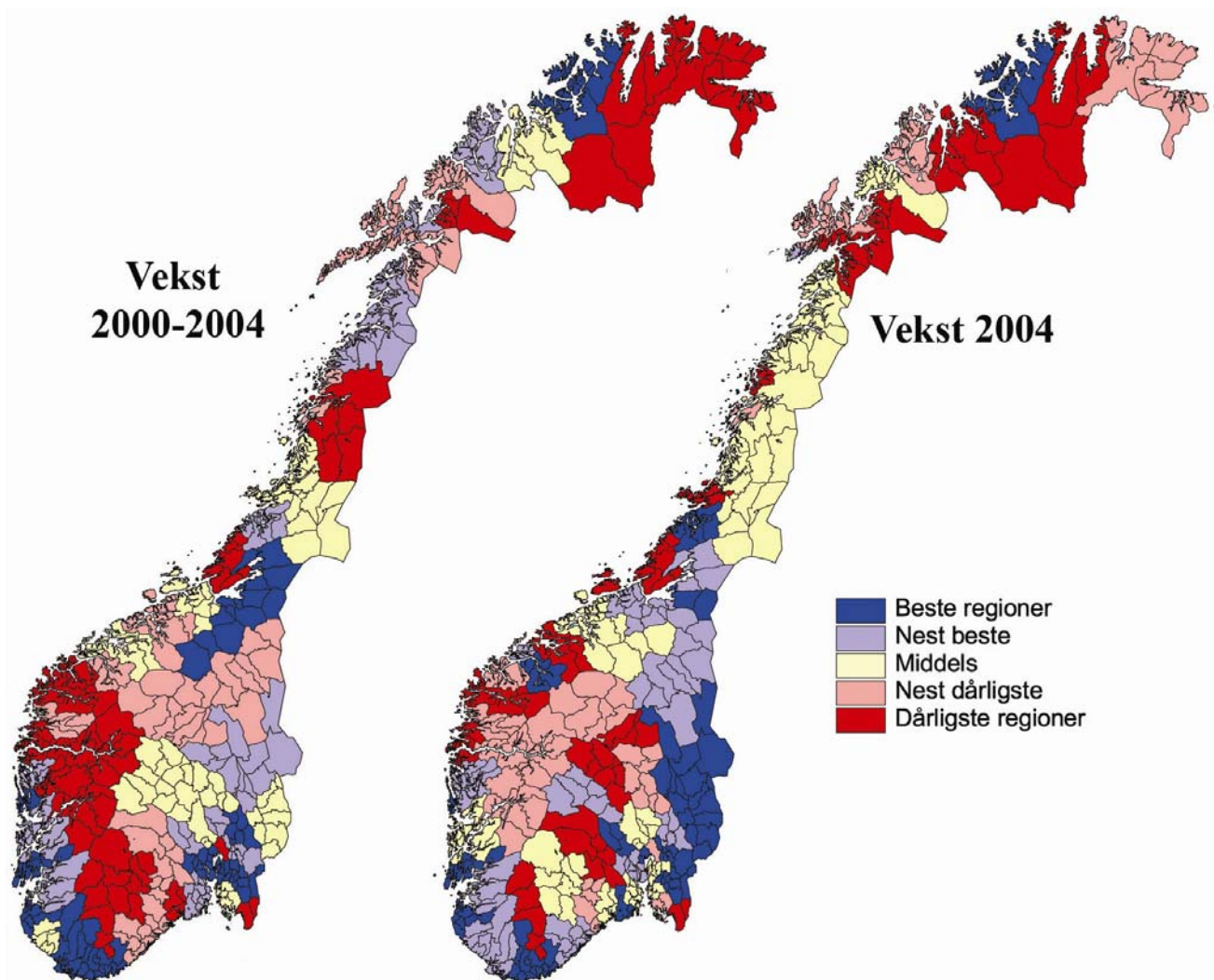
Utviklingen i sysselsettingen i Setesdal kan også splittes opp kommunevis.

Bykle og Evje og Hornes har begge en liten økning i samlet sysselsetting i perioden 2000-2004.

Iveland har stått stille, etter at antall ansatte økte i 2002 og 2003, mens det var tilsvarende nedgang i 2000 og 2004.

Valle og Bygland har begge ganske stor nedgang i sysselsettingen. I Valle sank antall ansatte med 9,3 prosent, mens i Bygland var det en nedgang på 13,7 prosent fra 2000 til 2004.

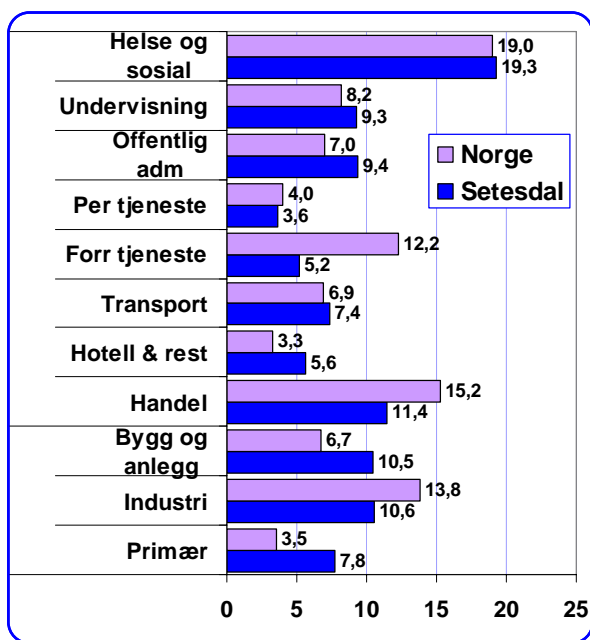
✓ *Kart – vekst i arbeidsplasser i regionene*

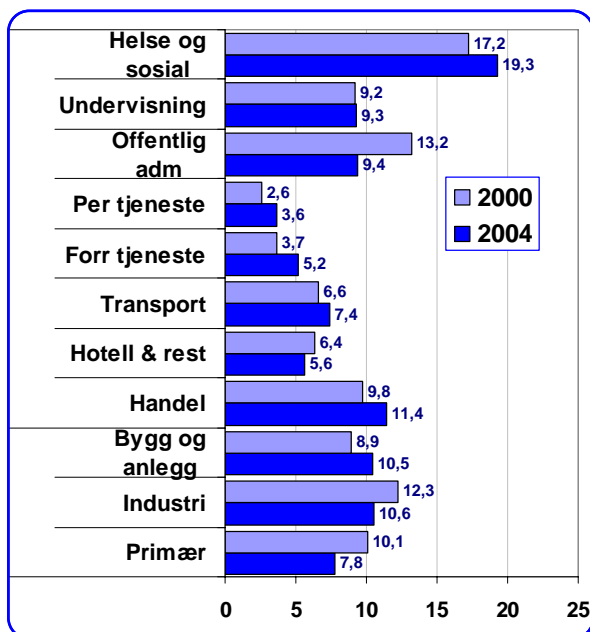
Kartene viser variasjoner i vekst i totalt antall arbeidsplasser i de 81 regionene i Norge. Kartet til venstre viser gjennomsnittstall for de siste fem årene – 2000 til og med 2004. Kartet til høyre viser endringene i 2004.

Veksten i arbeidsplasser i perioden 2000-2004 følger omtrent det samme mønsteret som vekst i folketall. Områder rundt Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Trondheim har sterkest vekst. Litt spesielt for denne perioden er at selve Oslo har hatt en sterk nedgang i antall arbeidsplasser. Vi ser også at Vest-Finnmark er eneste region i nord som har hatt en sterk vekst i arbeidsplasser, kanskje som følge av Snøhvit-utbyggingen.

Setesdal er markert med mørkerødt, som betyr at regionen er blant regionene med størst nedgang i antall arbeidsplasser. Som nevnt skyldes dette hovedsakelig nedgang i antall arbeidsplasser i offentlig sektor.

Figur 13: Prosentvis fordeling av sysselsetting på hovednæringer i 2004. Data fra SSB.

Figur 14: Prosentvis fordeling av sysselsetting på hovednæringer i Innherred i 2000 og 2004. Data fra SSB.

➤ Næringsstruktur

Vi har analysert næringsstrukturen gjennom å se på hvordan sysselsettingen fordeler seg mellom de ulike næringene.

✓ Næringsstruktur sammenliknet med Norge

I figuren til venstre har vi sammenliknet næringsstrukturen i Setesdal med næringsstrukturen i Norge.

Setesdal har mange arbeidsplasser i landbruk, bygg og anlegg, hotell og restaurant og transport. Samtidig er det også relativt mange sysselsatte i offentlig sektor.

Det er mindre andel sysselsatte enn landsgjennomsnittet innen industri, handel og tjenesteyting.

✓ Endringer i næringsstruktur

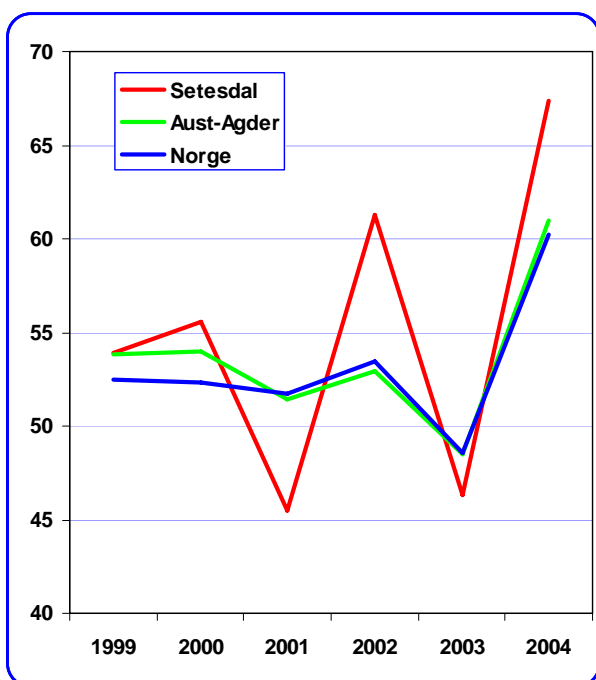
I figuren til venstre er næringsstrukturen vist for 2000 og 2004.

Det har vært en nedgang av andelen som arbeider i landbruk og industri. Dette er næringer som har krympet i hele landet. Også hotell og restaurant har hatt nedgang i Setesdal.

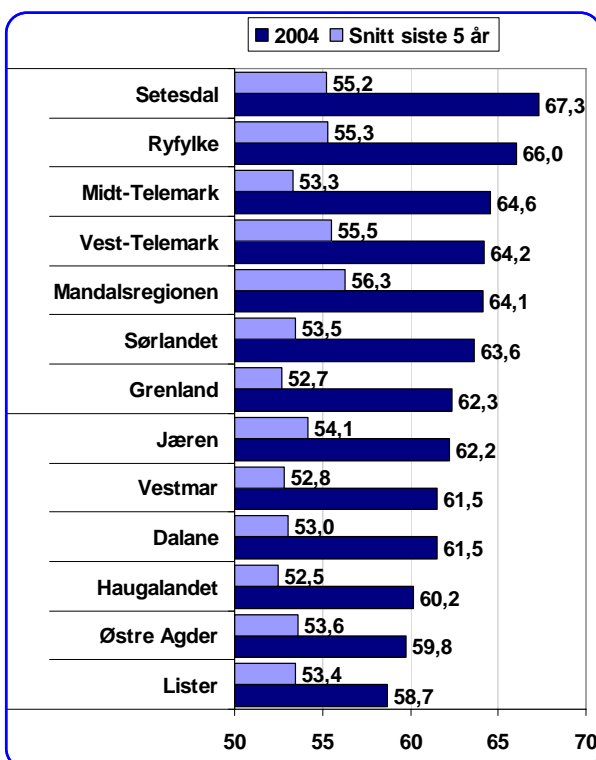
Næringer som har økt sin andel er personlig og forretningsmessig tjenesteyting, transport, bygg og anlegg og handel.

Samtidig er det flere som arbeider innen helse- og sosialarbeid og undervisning.

Den sterke tilbakegangen i offentlig administrasjon skyldes stort sett nedgang i statlig sektor.

Figur 15: Prosentvis andel foretak med realvekst i omsetning. Data: Foretaksregisteret.

Figur 16: Prosentvis andel foretak med realvekst i omsetning i 2004, og gjennomsnitt for årene 2000-2004. Data: Foretaksregisteret.

➤ Vekst

I denne rapporten er næringslivsveksten i et område målt med andelen foretak som har vekst i omsetning som er høyere enn veksten i konsumprisindeksen, realvekst. Med denne metoden vil små og store foretak telle likt.

✓ Vekst i omsetning Setesdal

Andelen foretak som hadde realvekst i omsetningen, steg kraftig fra 2003 til 2004 over hele landet. Alle fylker hadde større andel vekstforetak i 2004.

Andelen vekstforetak i Setesdal har gått mye opp og ned i de siste årene, og regionen har ligget vekselvis over og under gjennomsnittet for fylket og landet for øvrig.

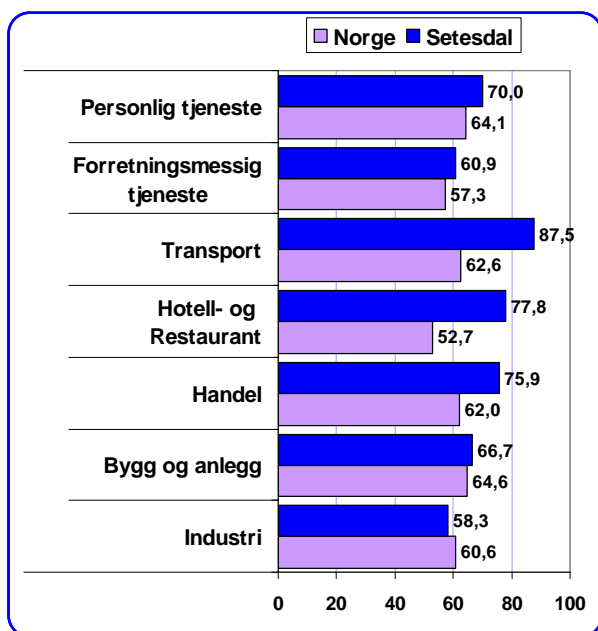
I 2004 hadde Setesdal en sterkere økning i andel vekstforetak enn resten av fylket, og ligger nå over både fylkes- og landsgjennomsnitt.

✓ Vekst i omsetning i forhold til andre regioner

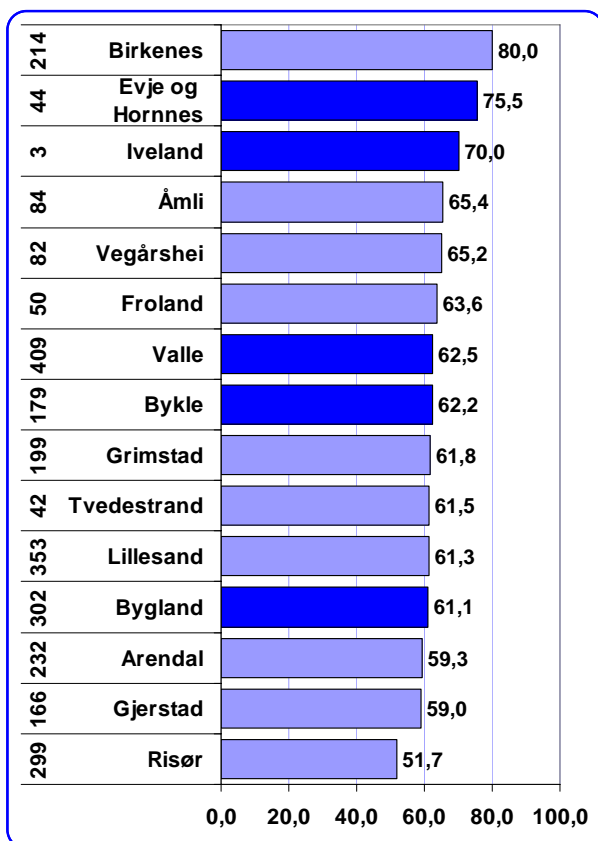
Vi kan sammenlikne andelen vekstforetak i Setesdal med andre regioner i Aust-Agder og nabofylker, slik som det er gjort i figuren til venstre.

67,3 prosent av foretakene i Setesdal hadde realvekst i omsetning i 2004. Ingen andre regioner i Norge hadde høyere andel vekstforetak.

Når det gjelder gjennomsnittstall for de fem siste årene, er det flere regioner med bedre resultat enn Setesdal. Av naboregionene hadde Ryfylke, Vest-Telemark og Mandalsregionen høyere andel vekstforetak i siste femårsperiode.

Figur 17: Andel foretak med realvekst i ulike bransjer. Data: Foretaksregisteret.

Figur 18: Prosentvis andel foretak med realvekst i omsetning i 2004. Tallene til venstre angir kommunens rangering i perioden 2000-2004. Data: Foretaksregisteret.

✓ Andel vekstforetak i ulike bransjer

Diagrammet til venstre viser andel vekstforetak i ulike bransjer i Setesdal og Norge.

Det er litt lavere andel vekstforetak i industrien i Setesdal enn landsgjennomsnittet. I alle de andre bransjene er andelen vekstforetak i Setesdal høyere enn landsgjennomsnittet.

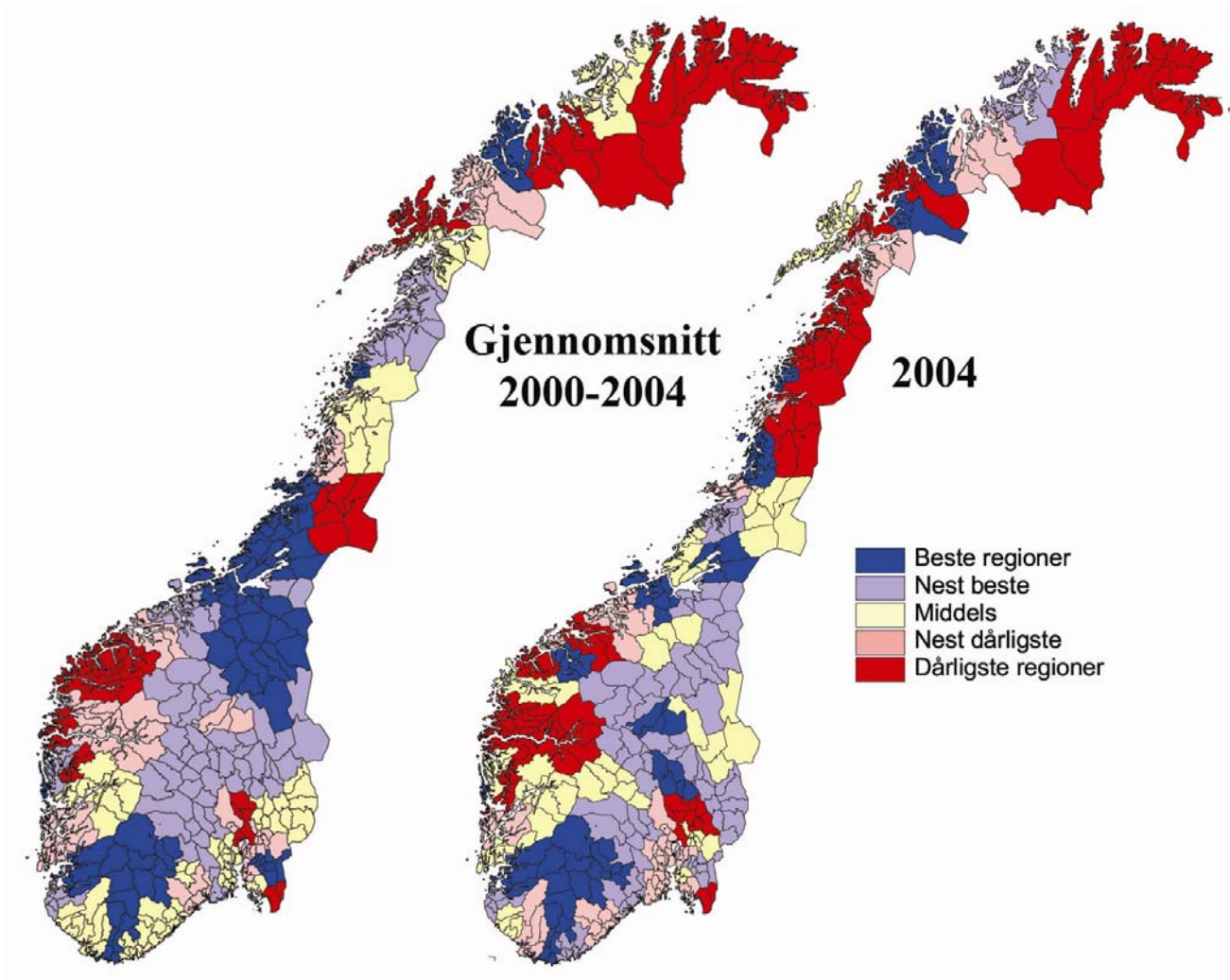
Den høye andelen vekstforetak i Setesdal er dermed ikke knyttet til spesielle bransjer.

✓ Andel vekstforetak kommunene

I diagrammet er andel vekstforetak i hver enkelt kommune i Aust-Agder vist for 2004. Tallene til venstre angir rangeringen blant de 433 kommunene i landet når det gjelder gjennomsnittlig andel vekstforetak i de siste fem årene.

I Setesdal er det spesielt kommunene Evje og Hornes og Iveland som har mange vekstforetak. Disse kommunene har også mange vekstforetak dersom vi måler gjennomsnittet for de siste fem årene.

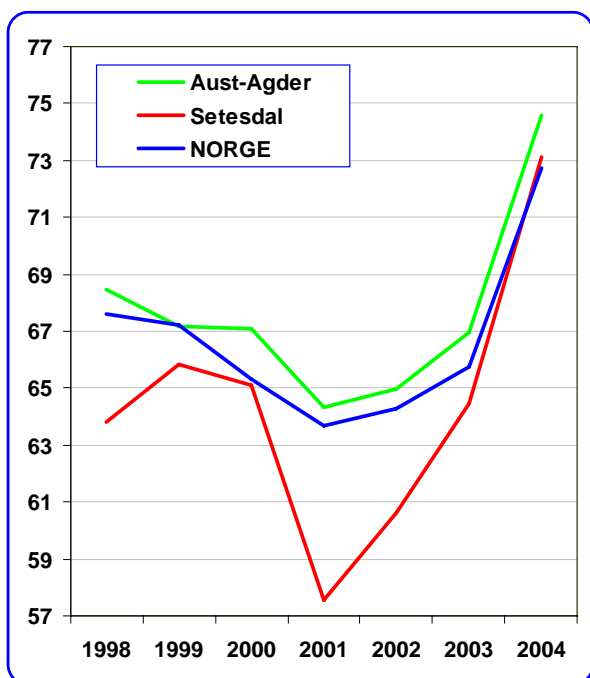
Valle, Bykle og Bygland har en andel vekstforetak som ligger over landsgjennomsnittet på 60,3 prosent.

✓ *Kart – Andel vekstforetak i regionene*

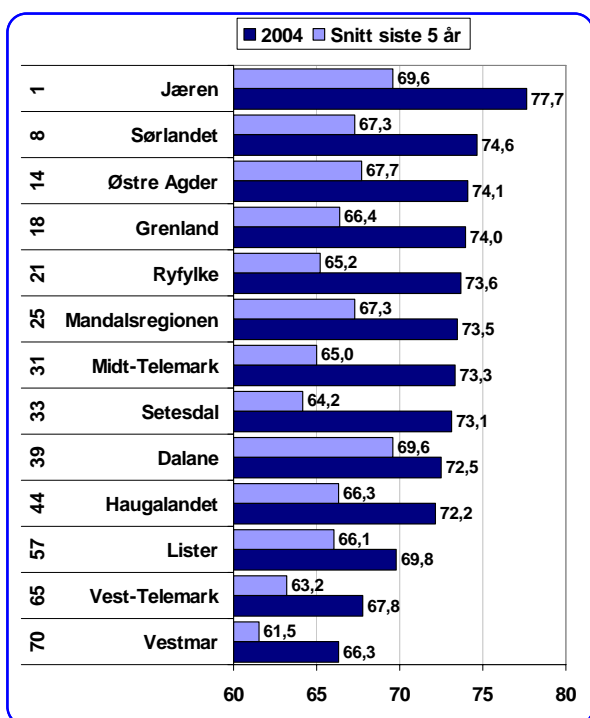
Kartene viser andel vekstforetak, dvs foretak med vekst i omsetning større enn konsumprisindeksen, i regionene i Norge.

Det er vekstregioner i alle landsdeler. Kartet til venstre, som viser gjennomsnittstall for de siste fem årene viser en konsentrasjon av regioner med mange vekstforetak i Trøndelag. I 2004 er vekstregionene med jevnt fordelt. Denne indikatoren varierer mye fra år til år. En region med mange vekstforetak ett år, vil ofte ha få vekstforetak neste år.

Setesdal er naturligvis i beste kategori (mørk blå) ettersom regionen hadde den høyeste andelen vekstforetak av alle regioner i 2004. Vi kan også se at mange av naboregionene til Setesdal også har mange vekstforetak.

Figur 19: Prosentvis andel av foretak som har overskudd før skatt. Datakilde: Regnskap fra alle regnskapspliktige foretak.

Figur 20: Prosentvis andel av foretak med overskudd før skatt i 2004. Tallene til venstre angir rangeringen blant de 81 regionene i landet i 2004. Datakilde: Regnskap fra alle regnskapspliktige foretak.

➤ Lønnsomhet

Det er flere måter å måle lønnsomhet på. For å sammenlikne lønnsomheten i næringslivet i ulike områder har vi valgt å måle den prosentvise andelen av foretakene som har overskudd før skatt.

✓ Lønnsomhet i Setesdal

I figuren til venstre har vi sett på hvordan andelen overskuddsforetak har utviklet seg over tid i Setesdal, Aust-Agder og Norge.

Den generelle lønnsomheten sank fra 1997 til 2001, men har blitt mye bedre i de siste tre årene. Lønnsomheten blant foretakene i Aust-Agder har ligget over landsgjennomsnittet i de fem siste årene.

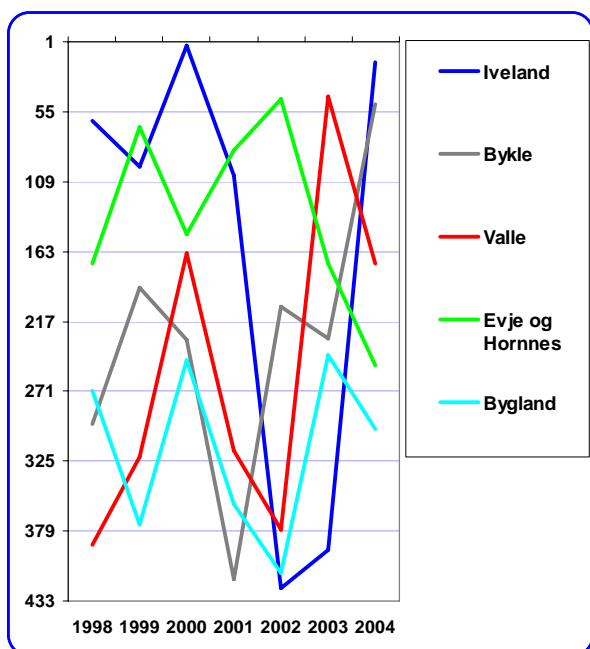
I Setesdal har forbedringen av lønnsomheten vært sterkere enn resten av landet. Andelen lønnsomme foretak i Setesdal var lavere enn både lands- og fylkesgjennomsnitt hvert år fram til 2004. I 2004 var det for første gang større andel bedrifter med positivt resultat i Setesdal enn landsgjennomsnittet.

✓ Lønnsomhet i Setesdal og andre regioner

Vi kan sammenlikne lønnsomheten i Setesdal med de andre regionene i landsdelen. I figuren til venstre er den prosentvise andelen av foretak med overskudd vist for disse regionene.

Vi ser at 73,1 prosent av foretakene i Setesdal har overskudd. Dette plasserer regionen som nr 33 av de 81 regionene i Norge i 2004.

Dette er høyere enn i 2003, da Setesdal var nr 44 i landet, og betydelig høyere enn i 2002 da tilsvarende plassering var nr 61 av 81 regioner.

Figur 21: Rangering av næringslivets lønnsomhet blant de 433 kommunene i landet. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Lønnsomhet kommunevis

I diagrammet er hver enkelt kommunes rangering i forhold til næringslivets lønnsomhet vist for alle årene 1998-2004. Rangeringen er gjort for alle de 433 kommunene i landet.

Kommunene i Setesdal er små, med få regnskapspliktige foretak. Dermed svinger resultatene ganske mye fra år til år. Vi ser at Iveland, Bykle og Valle er rangert både i øvre og nedre ende av skalaen i løpet av perioden.

Bygland har i hele perioden ligget i nedre halvdel, mens Evje og Hornnes stort sett har plassert seg i øvre halvdel.

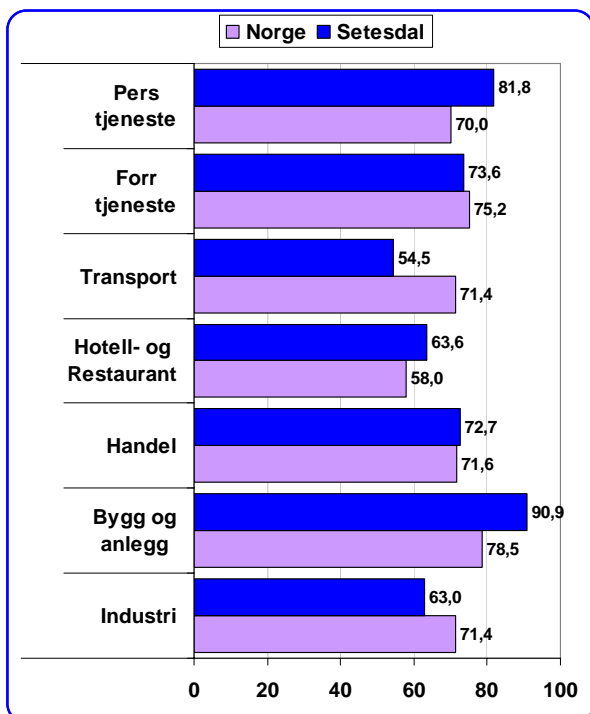
✓ Lønnsomhet bransjevis

Det er også mulig å sammenlikne lønnsomheten i forskjellige næringer. Dette er gjort i figuren til venstre, som viser lønnsomheten i ulike næringer i Setesdal og Norge.

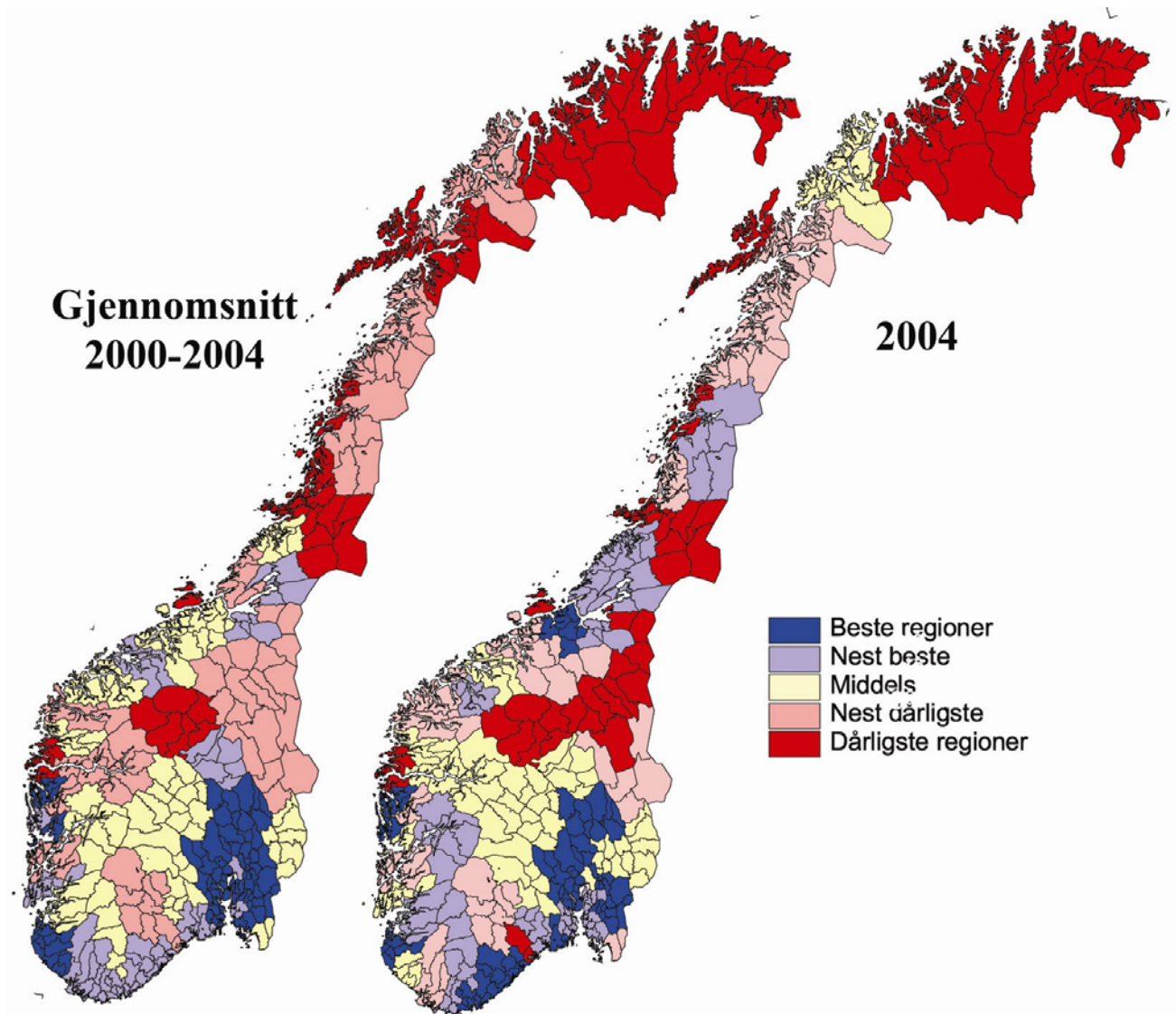
Bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting har høyere andel overskuddsforetak på landsbasis, mens hotell og restaurant og tjenester knyttet til primærnæringene har mange underskuddsforetak.

Det går fram at Setesdal har høyere andel lønnsomme foretak i bransjene personlig tjenesteyting, hotell og restaurant, handel og bygg og anlegg.

I tre bransjer er lønnsomheten dårligere: Forretningsmessig tjenesteyting, transport og industri.

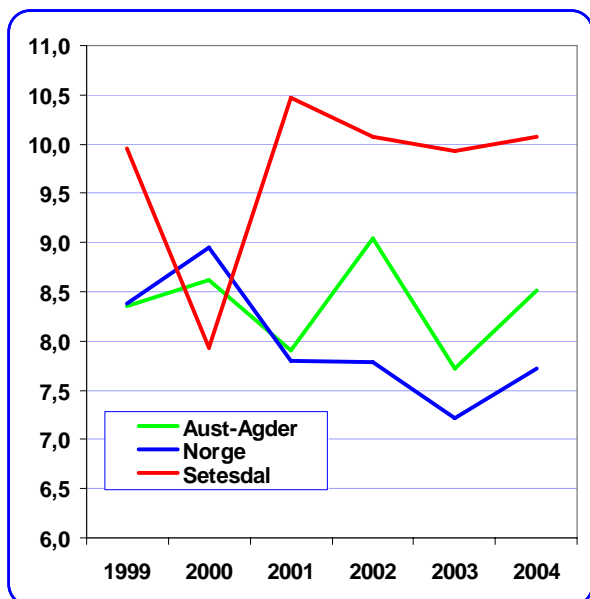
Figur 22: Prosentvis andel av foretak med overskudd i ulike næringer i Setesdal og Norge i 2004. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ *Kart – andel lønnsomme foretak i regionene*

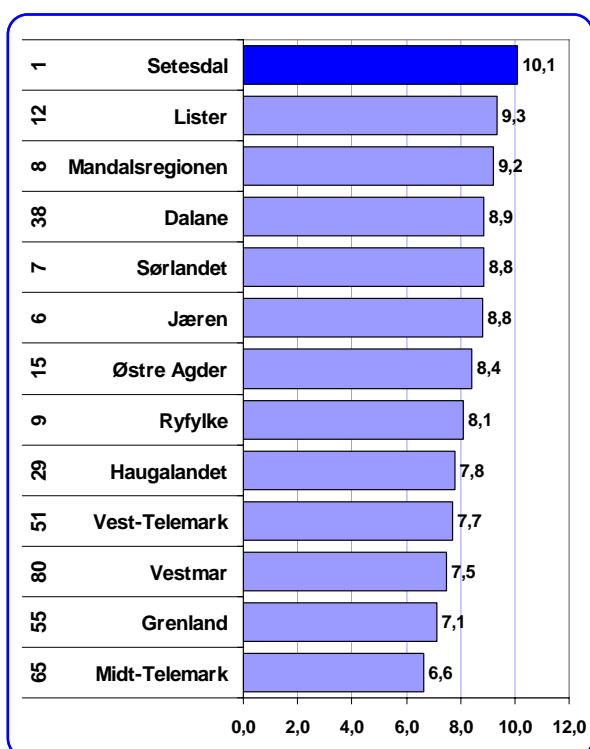
Kartene viser andel foretak med positivt resultat før skatt i de 81 regionene i Norge. Kartet til venstre viser gjennomsnittstall for de siste fem årene – 2000 til og med 2004. Kartet til høyre viser andel lønnsomme foretak i 2004.

Regioner med høy andel lønnsomme foretak finner vi på Øst- og Sørlandet samt i Trøndelag i 2004. Ingen regioner i Nord-Norge er i beste kategori, verken på kort eller lang sikt. Vi kan også se at det er en konsentrasjon av regioner med mange lønnsomme foretak rundt Oslo, spesielt når vi måler på lang sikt slik at de tilfeldige variasjonene blir mindre.

Setesdal ble rangert som nr 33 av 81 regioner når det gjelder lønnsomhet i 2004, og er derfor i nest beste gruppe. Når vi ser på fem års gjennomsnitt, er Setesdal i "gul gruppe", det vil si i den midterste gruppen.

Figur 23: Etableringsfrekvens i Setesdal, Aust-Agder og Norge. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 24: Etableringsfrekvens i 2004.. Tallene til venstre angir rangering blant de 81 regionene for hele perioden 2000-2004. Datakilde: Foretaksregisteret.

➤ Nyetableringer

Vi har undersøkt nyetableringsaktiviteten i et område gjennom å se på antall nyregistrerte foretak i prosent av eksisterende foretak i Foretaksregisteret.

✓ Nyetableringer i Setesdal

I figuren er etableringsfrekvensen i Setesdal målt for hvert år, og sammenliknet med etableringsfrekvensen for Aust-Agder og Norge.

Setesdal hadde lavere etableringsfrekvens enn landsgjennomsnittet i 2000. Fra 2001 har etableringsfrekvensen vært vesentlig høyere enn lands- og fylkesgjennomsnittet i fire år på rad.

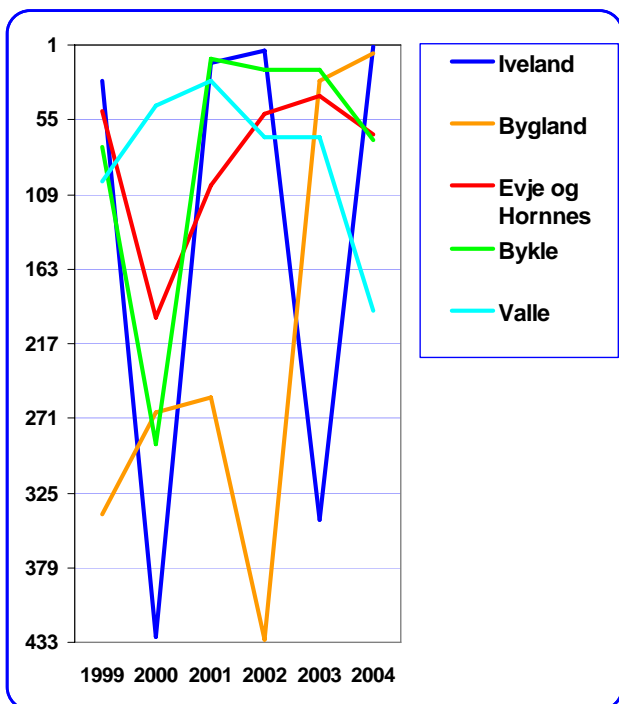
Etableringsfrekvensen i Setesdal i 2004 var på 10,1 prosent, mens etableringsfrekvensen i Norge var 7,7 prosent.

✓ Etableringer i Setesdal og andre regioner

Det er mulig å sammenlikne etableringsfrekvensen i Setesdal med tilsvarende etableringsfrekvens i andre regioner. Dette er gjort i diagrammet til venstre.

Etableringsfrekvensen i Setesdal på 10,1 prosent plasserer regionen som nr 1 blant de 81 regionene i landet. Setesdal hadde også høyest etableringsfrekvens av alle regionene i landet i 2003.

Vi ser at mange av naboregionene også er høyt rangert når det gjelder etableringsfrekvens. Mandalsregionen, Sørlandet, Jæren og Ryfylke er alle blant de ti beste regionene i landet når det gjelder nyetableringer.

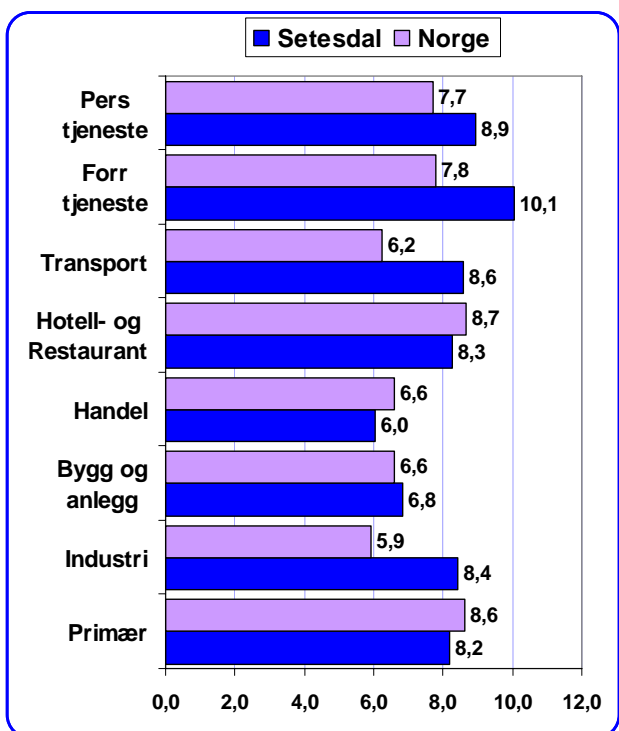
Figur 25: Etableringsfrekvens i kommunene i Setesdal. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Nyetableringer kommunevis

Etableringsfrekvenser er også målt for hver enkelt kommune i Setesdal. I figuren til venstre er kommunenes rangering med hensyn til etableringsfrekvens vist for årene 1999-2004.

I 2004 er det Iveland som har høyest etableringsfrekvens med 15,3 prosent som var nest høyest av alle kommunene i Norge, mens Bygland med 12,9 prosent var nr 7. Valle har lavest etableringsfrekvens av kommunene i Setesdal med 7,5 prosent, men er likevel rangert som nr 193 av 433 kommuner.

✓ Bransjefordeling nyetableringer

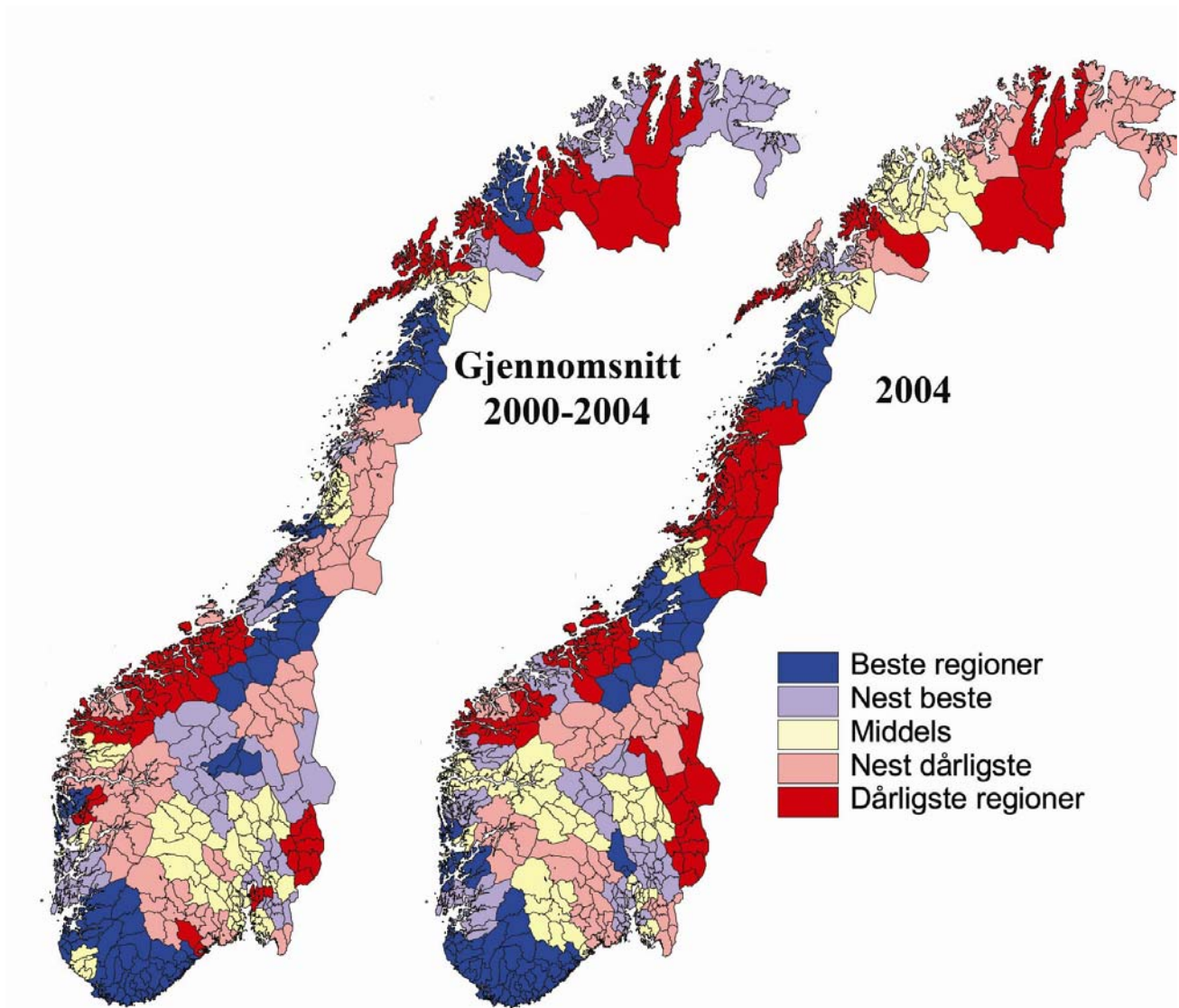
Figur 26: Gjennomsnittlig etableringsfrekvens i perioden 2000-2004, innenfor ulike bransjer for Setesdal og Norge. Datakilde: Marketinform.

I figuren til venstre er etableringsfrekvensen innenfor hver næring vist for Setesdal og Norge. Vi har brukt gjennomsnittlig etableringsfrekvens for de siste fem årene, 2000 til og med 2004.

Setesdal har langt høyere etableringsfrekvens enn landsgjennomsnittet i bransjene personlig og forretningsmessig tjenesteyting, transport og industri. Etableringsfrekvensen er litt høyere innen for bygg og anlegg.

Innen hotell og restaurant, handel og primærnæringene er etableringsfrekvensen i Setesdal litt under landsgjennomsnittet.

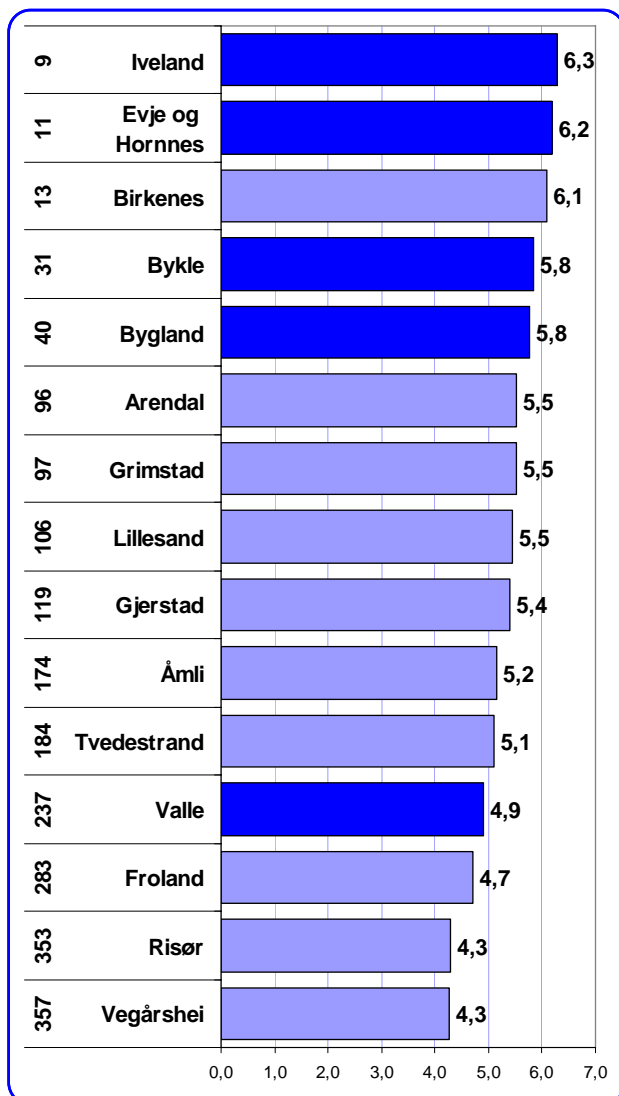
✓ Kart – nyetableringer i regionene

Kartene viser variasjoner i etableringsfrekvens i de 81 regionene i Norge. Kartet til venstre viser gjennomsnittstall for de siste fem årene – 2000 til og med 2004. Kartet til høyre viser etableringsfrekvens i 2004.

Det er mange regioner på Sør-Vestlandet og Trøndelag som har hatt høy etableringsfrekvens. Dette bildet har forsterket seg i 2004.

Setesdal er naturligvis markert med mørk blått ettersom regionene har høyest etableringsfrekvens, både i 2004 og siste fem år.

Figur 28: Rangering av næringslivet i kommunene i Aust-Agder i 2004, basert på en indeks som vektlegger omsetningsvekst, lønnsomhet, nyetableringer og næringslivets relative størrelse. Tallene til venstre angir rangeringen i 2004 i forhold til alle kommunene i Norge.

➤ Næringslivs- indeksen

Næringslivsindeksen er et samlet mål for hvor vellykket næringsutviklingen har vært i et område.

Næringslivet er vurdert i forhold til fire faktorer: Vekst i omsetning, nyetableringer, lønnsomhet og størrelse i forhold til folketall (næringsstetthet).

Indeksen er konstruert slik at den kommunen som har lavest verdi på en av indikatorene får indeks 0, kommunen i midten får 5 og den kommunen som har høyest verdi får verdi 10. Deretter er kommunene rangert i forhold til gjennomsnittlig verdi for de fire indikatorene. En poengsum på 5 innebærer et gjennomsnitt.

✓ Næringslivsindeks kommuner

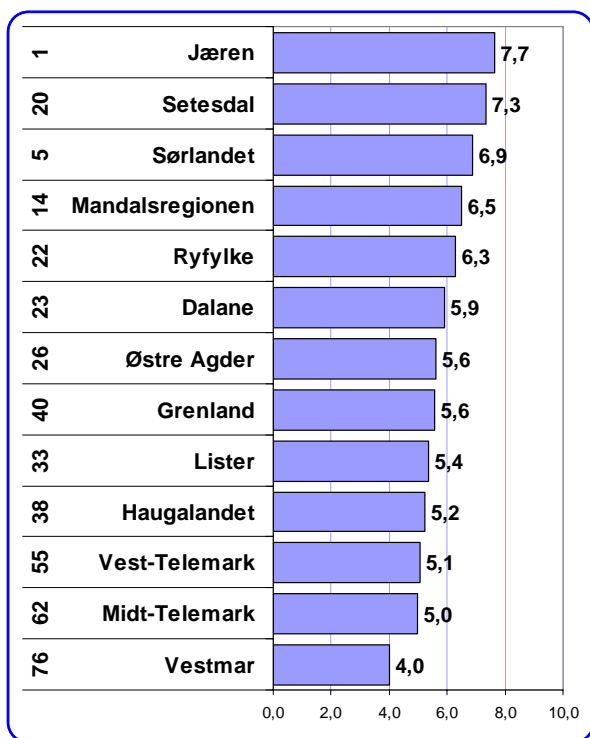
Figuren til venstre viser hvordan kommunene i Aust-Agder skårer på næringslivsindeksen i 2004.

Helt til venstre for hvert kommunenavn er det et tall som viser rangeringen i forhold til alle kommunene i landet.

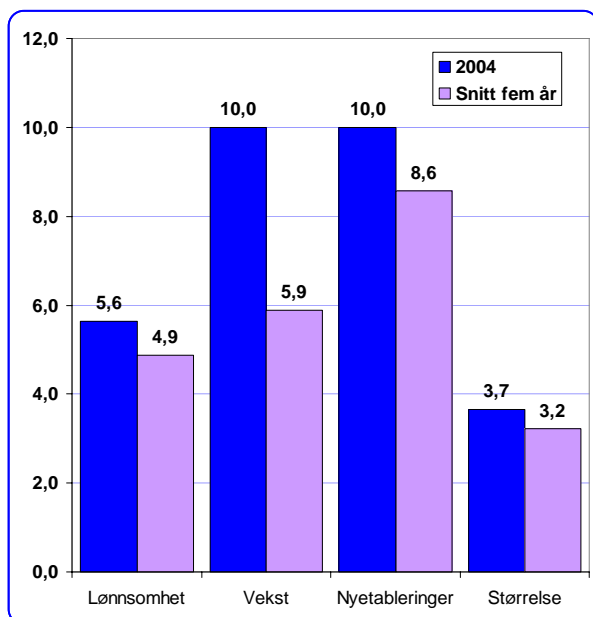
En poengsum på 5,0 betyr at kommunen er rangert som middels blant landets 433 kommuner. De fleste kommunene i Aust-Agder ligger over gjennomsnittet i 2004.

Iveland og Evje og Hornes skårer høyest blant kommunene i Aust-Agder. Disse kommunene er rangert som nr 9 og 11 i Norge. Bygland og Bykle ligger også godt over gjennomsnittet i Norge, og er med blant de ti prosent beste kommunene.

Valle skårer litt under gjennomsnittet i 2004.

Figur 29: Næringslivsindeks for regionene i landsdelen. Tallene til venstre angir regionens rangering med siste fem års gjennomsnitt.

Figur 30: De enkelte delindeksene som inngår i næringslivsindeksen.

✓ Næringslivsindeks regioner

Figuren til venstre viser hvordan regionene i landsdelen skårer på næringslivsindeksen i 2004. Tallene til venstre viser regionens rangering blant regionene i landet med hensyn til gjennomsnittlig næringslivsindeks de siste fem år.

Setesdal er rangert som nr 2 av de 81 regionene i Norge i 2004.

Dersom en hadde lagt siste fem år til grunn for næringslivsindeksen, hadde Setesdal vært nr 20 i Norge.

✓ Delindekser i Setesdal

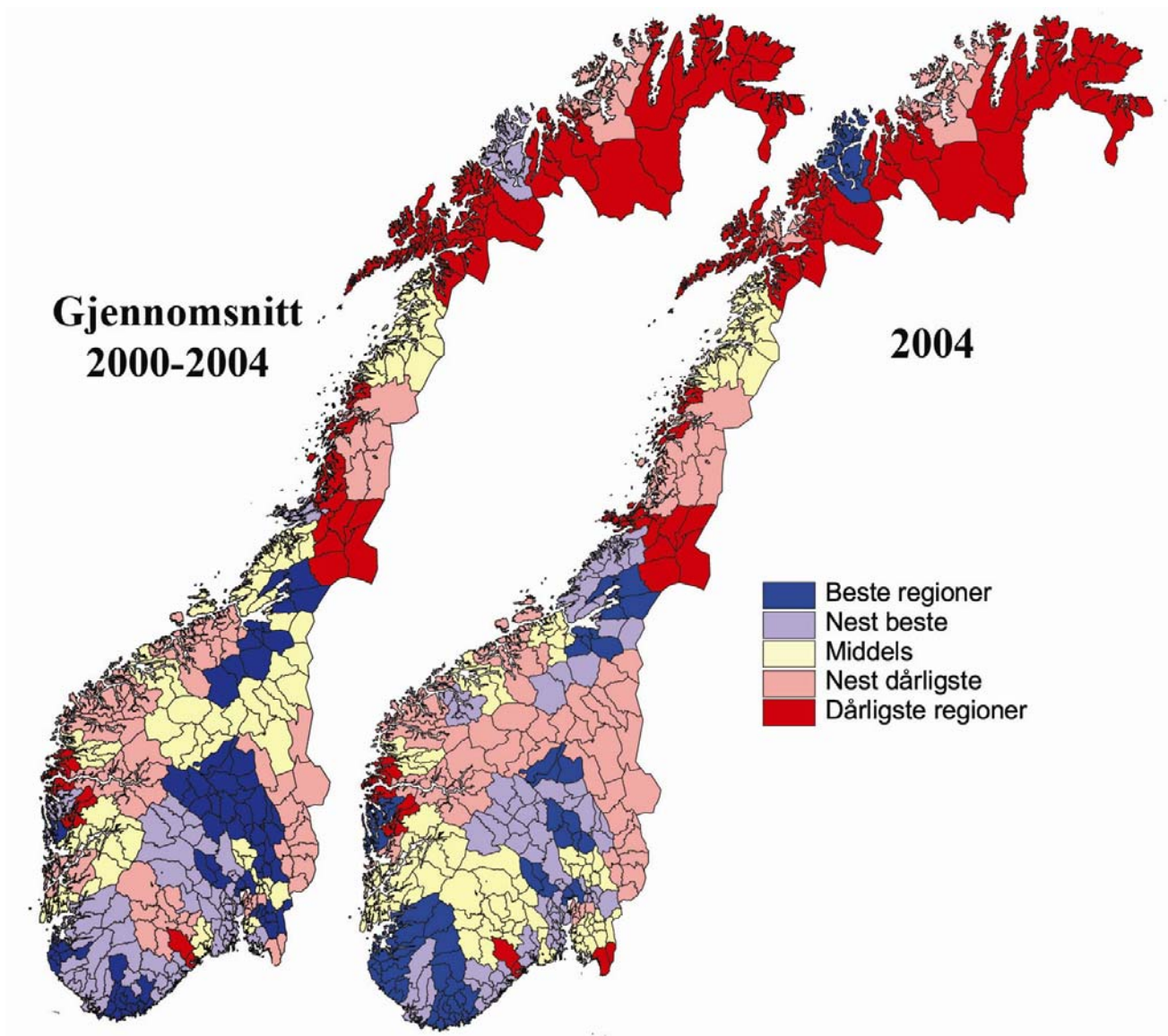
Figuren til venstre viser de ulike delindeksene som utgjør næringslivsindeksen for 2004 og for gjennomsnittet de siste fem årene.

Næringslivet i Setesdal skåret litt dårligere på lønnsomhet i 2004 enn for gjennomsnittet de siste fem årene.

Setesdal var beste region i landet for både vekst og nyetableringer. Setesdal har hatt mange nyetableringer i de foregående årene. Når det gjelder vekst, har Setesdal varierende resultater de siste årene, men kom altså ut på topp i 2004.

Setesdal hadde også fremgang når det gjelder lønnsomhet i 2004, og skåret godt over gjennomsnittet. I et lengre perspektiv har næringslivet i Setesdal hatt lønnsomhet under gjennomsnittet.

Indikatoren for størrelse er målt ved antall ansatte i privat næringsliv i prosent av folketall. Denne indikatoren beveger seg svært langsomt. Setesdal har hatt vekst i antall private arbeidsplasser samtidig med at befolkningen har sunket, og har dermed også fremgang for denne indikatoren.

✓ *Kart – samlet næringsutvikling i regionene*

Kartene viser variasjoner i næringslivsindeksen i de 81 regionene i Norge. Kartet til venstre viser gjennomsnittstall for de siste fem årene – 2000 til og med 2004. Kartet til høyre viser næringslivsindeksen i 2004.

Kartene viser en konsentrasjon av regioner i de beste kategoriene på Østlandet, Agder og Rogaland samt Trøndelag. Dette gjelder både når vi måler for 2004 og for gjennomsnitt de siste fem årene.

Setesdal er i nest beste gruppe når vi ser på samlet næringsutvikling de siste fem årene (plass nr 20), mens i 2004 er Setesdal med i beste gruppe ettersom region kom på andreplass i Nærings-NM.